

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

ONDERWERP Consultatie Bbl
DATUM 25 september 2016
DOORKIESNUMMER 867
E-MAIL vanegmond@nlingenieurs.nl
BEHANDELD DOOR Mw. mr. V. van Egmond

Geachte heer/mevrouw,

Het kabinet wil komen tot bundeling en vereenvoudiging van het omgevingsrecht. Hiertoe is de Omgevingswet opgesteld. Deze wet gaat een groot aantal wetten vervangen die de ontwikkeling en het beheer van de fysieke leefomgeving reguleren. De Omgevingswet wordt verder uitgewerkt in vier besluiten waaronder het Bbl.

NLingenieurs is de belangenbehartiger van advies-, management- en ingenieursbureaus in Nederland en richt zich in deze hoedanigheid o.a. op ontwikkelingen in wet en regelgeving die ingenieursbureaus raken. In dit kader reageren wij graag op de consultatie van het besluit bouwwerken leefomgeving (hierna: Bbl).

Punt 1: Decentralisatie

In het Bbl is voor een aantal voorschriften een verschuiving van bevoegdheid te zien van de centrale overheid naar de decentrale overheid. Dit is een tegengestelde beweging ten opzichte van die welke heeft geleid tot het ontstaan van het Bouwbesluit in 1992. Toen werd het realiseren van landelijk uniforme regels als een vooruitgang ervaren. De markt ervaart nog dagelijks dat er nog steeds lokale verschillen zijn door een niet uniforme interpretatie. Dit is voor landelijk opererende opdrachtgevers nog steeds een van de grootste problemen. NLingenieurs vindt het van groot belang dat I&M en BZK een consistente beleidslijn hanteren door zoveel mogelijk door de centrale overheid te laten regelen.

NLingenieurs adviseert daarom te voorkomen dat de wetgevende bevoegdheid weer verschuift van centrale overheid naar decentrale overheid. De verschuiving van de bevoegdheid richting decentrale overheid wordt in het Bbl verder versterkt door de introductie van de zogenaamde 'maatwerkvoorschriften- en regels' en de introductie van een nieuw begrip als 'bijzonder geval'. Verder zijn zaken abstracter geformuleerd ten opzichte van het huidige Bouwbesluit 2012. Dit leidt ertoe dat er meer afwegingsvrijheid komt te liggen bij bevoegd gezag (meestal: de gemeenten). Dit betekent dat er per project en per gemeente apart overlegd moet worden over het te hanteren toetsingskader in het geval er sprake is van 'maatwerk', 'bijzonder geval', of 'abstract geformuleerd voorschrift'. Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen, waarbij de markt het plan zelf toetst aan de voorschriften van het Bouwbesluit, is dat een onwenselijke ontwikkeling.

Punt 2: Deregulering, samenhang schrappen artikelen

Het grootste deel van de regels in dit besluit is afkomstig uit het Bouwbesluit 2012. Zoals aangegeven in de toelichting was het Bouwbesluit 2012 reeds grondig herzien, waarbij deregulering een van de hoofddoelen was. Toch is er in het Bbl een aantal eisen verdwenen (met name in het hoofdstuk Bruikbaarheid). Op zich zijn wij als branchevereniging niet tegen vereenvoudiging en deregulering, zolang dat maar ten goede komt aan de ontwerprijheid en het meer ruimte geeft voor innovatieve en creatieve oplossingen. Onzes inziens ontbreekt het echter aan samenhang tussen de

eisen die zijn gebleven en de geschrapte eisen. Opvallend is dat de rigide deregulering in met name hoofdstuk 4 op geen enkele wijze is onderbouwd met onderzoek waaruit blijkt dat dergelijke deregulering verantwoord is. Eerdere tranches met wijzigingen van het Bouwbesluit zijn immers pas na tal van onderzoeken tot stand gekomen. In dat kader verwijzen wij naar het onderzoeksrapport 'Voorstellen m.b.t. de aanpassing van de woon-technische bepalingen in het Bouwbesluit' dat ten grondslag heeft gelegen aan de totstandkoming van Bouwbesluit 1992. Het merendeel van de aanbevelingen die in genoemde rapportage zijn gedaan is nog steeds actueel. De bruikbaarheidseisen van Bouwbesluit 2012 blijken in de praktijk een goed toepasbaar 'level-playing-field' te zijn. Schrappen van deze regels kan leiden tot een aantal neveneffecten, nl.:

1. vanuit financiële- en economische overwegingen zoeken naar de 'ondergrens' van afmetingen van gebouwen. NLingenieurs acht bescherming van met name de sociale woningbouw ('onderkant van de markt') door de overheid (via het Bbl) noodzakelijk;
2. betrokkenen bij de bouw zijn over het algemeen praktisch ingesteld en gehecht aan de duidelijke en volledige set bouwtechnische eisen.

Punt 3. Leesbaarheid Besluit Bouwwerken Leefomgeving

Een van de doelstellingen van het wijzigen van de systematiek van het Besluit Bouwwerken Leefomgeving (in het vervolg Bbl) is het verbeteren van de vindbaarheid en leesbaarheid van de voorschriften in het besluit. In de praktijk zal het Bbl worden gebruikt als zelfstandig besluit. We pleiten er dan ook voor het besluit op deze wijze compleet te documenteren. Als het opnemen van verklarende verwijzingen in grote mate de leesbaarheid van het besluit en de bruikbaarheid voor gebruikers verbetert, stellen wij voor, ondanks de extra artikelen, deze tekst toch op te nemen. Een voorbeeld hiervan is het recht op gelijkwaardigheid. Dit is opgenomen in artikel 4.7 van de Omgevingswet, hiermee wordt ruimte gegeven voor gelijkwaardigheid in de brede zin van het woord, ook in relatie tot andere besluiten. In het Bbl mist echter een duidelijke koppeling. Het opnemen van een artikel waarin wordt verwezen naar artikel 4.7 van de Omgevingswet (en dan niet alleen in de toelichting) vergroot de leesbaarheid.

Daarnaast betekent een verbetering van de leesbaarheid in een aantal gevallen ook het aanpassen van definities. Definities waar de markt net aan gewend is, die begrepen worden en een plaats hebben gekregen in tal van documenten in bijvoorbeeld vergunningsstukken en een gebouwdossier. Wijzigingen van deze definities hebben daarmee verdergaande gevolgen dan alleen het verbeteren van de leesbaarheid, niet alleen op korte termijn, maar zeker ook op langere termijn. Als branchevereniging pleitten wij er dan ook voor definities alleen te wijzigen indien dit inhoudelijk nodig is en zo min mogelijk nieuwe begrippen te introduceren. Overigens is het voor de leesbaarheid van het Bbl erg prettig dat de doelstellingen van de artikelen helder en eenvoudig zijn opgenomen. Dit versterkt het begrip van functionele en prestatie-eisen en geeft een duidelijker kader eventuele gelijkwaardigheid. Wij pleiten om reden van kosten de indeling van het Bbl af te stemmen op de indelingen van het huidige BB.

Punt 4. Eisen aan aanwezigheid verblijfsgebied/verblijfsruimte geschrapt

In de consultatieversie is een vergaande deregulering van de bruikbaarheidseisen doorgevoerd. Als onderdeel daarvan zijn de eisen met betrekking tot de minimale hoeveelheid verblijfsgebied en verblijfsruimte in een gebruiksfunctie verdwenen. Daarmee is de basis onder het toewijzen van kwaliteitseisen op het gebied van gezondheid aan (delen van) een bouwwerk gekoppeld aan het verblijfsgebied verdwenen.

NLingenieurs onderkent dat de in de praktijk gangbare '55%-eis' soms knellend werkt. Desalniettemin zijn wij van mening dat het volledig vrijlaten van het indelen van een gebruiksfunctie in verblijfsgebieden aan marktpartijen onacceptabele risico's met zich

meebrengt. Bijvoorbeeld voor sociale woningbouw en in gebieden met een hoge geluidbelasting, waarbij niet aan geluidseisen hoeft te worden voldaan in het geval de desbetreffende ruimte niet als verblijfsgebied wordt aangemerkt. Een vangnet voor het realiseren van minimale kwaliteit in gebruiksfuncties verdwijnt hierdoor volledig of verschuift naar het handavingsdomein. In dat geval zal er alleen achteraf kunnen worden gehandhaafd indien blijkt dat een ruimte als verblijfsgebied wordt gebruikt in plaats van als bijvoorbeeld 'bergruimte'. NLingenieurs pleit ervoor om een koppeling tussen aanwezigheid en kwaliteit van ruimten te handhaven.

Daarnaast geldt dat het schrappen van algemeen aanvaarde en goed toepasbare bruikbaarheidseisen leidt tot onzekerheid ('keuzestress') bij de toepassende partijen en vergroot bovendien de kans op het ontstaan van 'pseudoregelgeving'. NLingenieurs wil de effecten van het schrappen van de desbetreffende voorschriften eerst onderzocht hebben alvorens hierover een standpunt in te nemen. Voorts adviseert NLingenieurs een praktijktest uit te voeren om de effecten van het Bbl in de praktijk te kunnen bepalen. Tijdens die praktijktest kunnen dan ook de leesbaarheid en gebruiksvriendelijkheid van het Bbl worden bepaald.

Punt 5. Gezondheid

De bouwfysici van NLingenieurs zetten in op een gezonde en leefbare woon- en werkomgevingen. Met creativiteit en kennis van zaken kunnen bouwwerken met die goede kwaliteiten worden ontworpen, zowel in nieuwbouw als bij verbouw of zijn aanpassingen mogelijk in bestaande situaties. Nieuwbouw en verbouw zijn de momenten dat die kwaliteit daadwerkelijk gerealiseerd kan worden. De wet- en regelgeving is, naast de adviseurskwaliteiten van onze leden, een belangrijk instrument daarbij en is leidend voor de (gebouw)kwaliteit van de woon- en werkomgeving. Wij zijn van mening dat in de consultatieversie Bbl op verschillende punten de gezondheid en leefbaarheid onvoldoende wordt gewaarborgd, zowel ten opzichte van het huidige Bouwbesluit, als ten opzichte van wat wenselijk is.

Algemene geluidseisen

Bij het formuleren van de geluidseisen (geluid van buiten, vanwege installaties en de geluidswering tussen ruimten) wordt uitgegaan van het 'karakteristieke' geluidsniveau. Deze term 'karakteristieke' is specifiek voor de Nederlandse bouwpraktijk. In Europees verband wordt deze term (of een vergelijkbare term) niet gehanteerd. In het kader van de harmonisatie met de Europese regelgeving adviseren wij om de geluidswering te bepalen zoals gebruikelijk is in de Europese praktijk. Wellicht kan daarbij gelijk verwezen worden naar de in Nederland in te voeren NEN-EN-ISO 16283 (delen 1, 2 en 3) in plaats van de NEN5077. De gevolgen voor de bescherming van de gezondheid zijn marginaal. Voor de uitvoeringspraktijk betekent dat de eisen beter uit te leggen zijn en het leidt tot een beter 'level-playing-field' in Europees verband.

Geluid van buiten

Bij de gevel ontmoet de regelgeving voor de geluidsbelasting buiten (BKL/aanvullingwet Geluid) de regelgeving voor het binnen niveau (Bbl). Het is belangrijk om deze goed op elkaar af te stemmen. Dit is nog niet het geval. Zo is er sprake van een hogere waarde (art. 4.105), daarvan is in de omgevingswet geen sprake. Overigens wordt bij functiewijziging wel de juiste formulering gehanteerd (zie art. 5.20). Ten aanzien van industriegeluid wordt de dB(A) nog gehanteerd. Dit past niet bij de nieuwe beoordelingsmaat Lden. De grenswaarde voor het binnen niveau moet daarmee worden aangepast van 35 dB(A) naar 33 dB (e.e.a. conform wijzigingen bij invoering Lden bij weg- en railverkeer). Kortom wij adviseren om de teksten goed af te stemmen op de verschillende onderdelen van de nieuwe wetgeving.

Wij zien bij verbouw en functiewijziging dat er een vaste ondergrens wordt gesteld aan de geluidswering. Dat juichen wij toe. Het huidige Bouwbesluit is op dit punt te soepel met risico's op een ongezonde geluidswering tot gevolg. Helaas constateren wij dat de genoemde ondergrens (geluidswering van ten minste 12 dB en een binnen niveau van ten hoogste 41 dB) in veel gevallen ook tot een ongezonde woonsituatie leiden. Verwijzend naar gebruikelijke relaties tussen ernstige hinder en slaapverstoring, zijn daarmee 3 tot 5 keer zoveel gehinderden te verwachten in deze situaties dan bij nieuwbouw. Dat leidt tot maatschappelijke kosten door een verminderde gezondheid. Wij adviseren om de systematiek van voor het Bouwbesluit 2012, waarbij het nieuwbouwniveau de maatstaf is en er een (onderbouwde) mogelijkheid is voor verlaging van dat niveau. Wij merken nog op dat een geluidswering van 12 dB een eis is die net zo goed niet gehanteerd wordt, aangezien dit zonder enige maatregelen (een kierend dak of openstaand klepraam) altijd wordt gerealiseerd.

Geluid van installaties

De eisen voor het voorkomen van geluid van installaties zowel in als buiten de woning (art. 4.109 en 4.110) zijn limitatief. In de praktijk worden steeds vaker koelinstallaties toegepast, ook in woningen. Wij adviseren om koelinstallaties toe te voegen aan de betreffende artikelen.

Geluidswering tussen ruimten

Deze artikelen zijn vergelijkbaar met het huidige Bouwbesluit. Ook hier geldt dat de eisen bij verbouw en functiewijziging ruimschoots onvoldoende zijn om een gezonde en leefbare leefomgeving te garanderen.

Vochtwering

Bij verbouw en functiewijziging zijn er geen eisen aan de binnentemperatuurfactor. Dat kan leiden tot een ongezond binnenklimaat als gevolg van schimmelvorming. Te denken valt aan een ouder kantoorpand met nauwelijks isolatie, waarbij de bouw nauwelijks of geen eisen waren aan de binnentemperatuurfactor, dat wordt getransformeerd tot studentenhuysvesting. Als niet wordt na-geïsoleerd of op een onjuiste wijze wordt geïsoleerd is er een gerede kans op koudebruggen. Dit leidt tot vochtophoping, met schimmelvorming als gevolg.

Daglicht

De eis voor de equivalente daglichttoetreding voor een verblijfsgebied van een woonfunctie is teruggebracht van 10 % van de vloeroppervlakte van het verblijfsgebied tot een vaste oppervlakte van 0,5 m². In de eerste zin van de toelichting van artikel 4.153 staat: 'De bedoeling van dit artikel is te bereiken dat er uit een oogpunt van gezondheid voldoende daglicht kan toetreden tot een verblijfsgebied of verblijfsruimte'. Deze toelichting is exact dezelfde als de toelichting bij artikel 3.74 van Bouwbesluit 2012. Kennelijk is de doelstelling van het voorschrift hetzelfde gebleven. Volgens de toelichting bij artikel 4.153 van het Bbl wordt het aan de markt overgelaten om hiervoor een hoger niveau te realiseren.

NLingenieurs vindt dat op dit punt de deregulering te ver doorschiet. In de praktijk ervaren wij dagelijks dat de markt er bij veel projecten reeds moeite mee heeft om aan de huidige nieuwbouweisen te voldoen (10% van het verblijfsgebied). Deze wijziging gaat er naar onze mening toe leiden dat ten opzichte van de huidige situatie woningen worden gerealiseerd met minder equivalente daglichtoppervlakte dan ten opzichte van de huidige situatie (Bouwbesluit 2012) is toegestaan. Daarmee ontstaat er een groot risico dat er in dergelijke situaties een hoeveelheid daglicht toetreedt die weliswaar voldoet aan de prestatie-eisen van het Bbl, maar vanuit een oogpunt van gezondheid onvoldoende is. NLingenieurs pleit voor behoud van de huidige situatie.

Punt 6. Brandveiligheid

Veilige omstandigheden voor hulpdiensten als derde doel toegevoegd

De doelen van brandveiligheid zijn in paragraaf 6.5 van de Integrale Nota van toelichting bij Bouwbesluit 2012 duidelijk beschreven. Citaat: *"Het doel van de brandveiligheidsvoorschriften is ongewijzigd gebleven: het voorkomen van slachtoffers (gewonden en doden) en het voorkomen dat een brand zich uitbreidt naar een ander perceel. Het behouden van het bouwwerk en het voorkomen van schade aan het milieu, monumenten of maatschappelijke voorzieningen of belangen zijn geen doelstellingen van dit besluit."*

In artikel 2.81 van Bouwbesluit 2012 over de beperking van uitbreiding van brand wordt dit doel als volgt vertaald in de functionele eis: *"Een te bouwen bouwwerk is zodanig dat de kans op een snelle uitbreiding van brand voldoende wordt beperkt."*

In het Bbl wordt de beperking van uitbreiding van brand via artikel 3.36 voor bestaande bouw en artikel 4.51 voor nieuwbouw geregeld. Het doelvoorschrift is echter in het Bbl niet alleen anders geformuleerd, maar beschrijft nu ook een derde doel voor brandveiligheid. In artikel 3.36 en 4.51 wordt namelijk het volgende gesteld:

Een bouwwerk is zodanig dat de uitbreiding van brand

- a. Naar bouwwerken op andere percelen beperkt blijft, en
- b. Geen gevaar oplevert voor het vluchten en hulpverlening bij brand.

Met de toevoeging dat een bouwwerk zodanig moet zijn dat de uitbreiding van brand geen gevaar oplevert voor de hulpverlening bij brand ontstaat er een nieuw doel waaraan moet worden voldaan. Wanneer een bouwwerk past binnen de reikwijdte van het Bbl en rechtstreeks aan de prestatie-eisen voldoet, voorzien wij geen knelpunten. Echter, wanneer er sprake is van gelijkwaardigheid, zal bij de beoordeling daarvan ook moeten worden teruggegrepen op de formulering van het doelvoorschrift. Bovendien is passage over het normatief brandverloop uit de toelichting verdwenen. Hierdoor ontbreekt een belangrijke verwijzing naar de achtergrond van de regels in het bouwbesluit hetgeen de toepassing van gelijkwaardige oplossingen zal belemmeren. Dat zal er ten opzichte van Bouwbesluit 2012 bij veel projecten toe leiden dat met toepassing van het Bbl een zwaarder voorzieningenniveau moet worden gerealiseerd. Daarnaast is het zo dat de beoordeling of er sprake is van een situatie die geen gevaar oplevert voor de hulpverlening bij brand decentraal plaatsvindt. Dit kan de veiligheid verbeteren, omdat lokale omstandigheden daarin meegewogen kunnen worden. Echter, het kan ook leiden tot lokale en regionale verschillen. Dit is in het kader van rechtszekerheid, rechtsgelijkheid en uniformiteit ongewenst. Wij pleiten daarom voor het handhaven van de twee doelen van brandveiligheid zoals geformuleerd in de Integrale Nota van Toelichting bij Bouwbesluit 2012 en het niet toevoegen van een derde doel van brandveiligheid.

Nadere eisen inzake rookdoorgang

NLingenieurs is blij met het de gewijzigde aansturing van rookdoorgangscriteria. Deze gewijzigd aansturing zal de verspreiding van rook in gebouwen waar brand uit breekt verder beperken hetgeen de veiligheid voor de gebruikers verhoogd.

In het Bbl wordt op hoofdlijnen het advies opgevolgd dat door het consortium DGMR/ERB/Efectis in nauwe samenwerking met de normcommissies 353084 en 351007 is opgesteld. Twee naar onze mening essentiële punten van dit advies zijn echter niet overgenomen:

1. De combinatie van het voorschrift voor rookdoorgang met het voorschrift voor zelfsluitendheid voor deuren van wooneenheden voor kamergewijze verhuur in een woonfunctie voor zorg.
  2. Geadviseerd wordt om voor gebruiksfuncties met minder-zelfredzamen een rookwerendheidseis vanuit andere ruimten naar beschermde subbrandcompartimenten te overwegen.
- Deze mogelijkheid is niet opgenomen in de laatste versie van het Bouwbesluit 2012 en daarom niet opgenomen in het gegeven voorstel voor rookdoorgangs-criteria. Onderdeel van de basis voor de overweging zou in ieder geval de positieve bijdrage moeten zijn van een dergelijke eis op de kans op redding door hulpverleners. Mede in het kader van de kamerbrief van minister Blok inzake de brandveiligheid en zelfstandig wonende ouderen van 24 augustus jl. vragen wij u deze adviezen te betrekken bij de in deze brief aangekondigde door de minister aangekondigde 'nadere overweging' van de voorschriften voor zelfsluitendheid.

NEN 6060 / NEN 6079

In artikel 4.53 van het Bbl worden NEN 6060 en NEN 6079 aangestuurd. Het direct aansturen van deze normen brengt de markt uniformiteit, rechtszekerheid en rechtsgelijkheid. Dit vinden wij een goede ontwikkeling. Wij voorzien echter een probleem met de toepassing van gelijkwaardigheid van dit voorschrift indien op dit artikel geen goede toelichting wordt gegeven.

In de artikeltekst wordt gesproken over: *'als dat niet tot een lager veiligheidsniveau leidt, bepaald volgens NEN 6060 of NEN 6079'*. Dit suggereert dat het beoogde veiligheidsniveau uit NEN 6060 en NEN 6079 gelijk is. Dat is echter niet het geval. Een oplossing volgens NEN 6060 biedt een ander veiligheidsniveau dan een oplossing volgens NEN 6079. Bij toepassing van gelijkwaardigheid kan dit tot problemen lijden omdat niet duidelijk is waaraan deze gelijkwaardigheid wordt getoetst.

Het voorschrijven van bepalingsmethoden veroorzaakt in de praktijk een verminderde bereidheid om gelijkwaardigheid toe te staan. Wij verwachten dat hier ook zal gebeuren zeker gezien het feit m.n. NEN 6060 is gebaseerd op het in het kader van gelijkwaardigheid veel gebruikte (en door bevoegd gezag vaak bijna dwingend voorgeschreven) reken en beslismodel beheersbaarheid van brand.

Het lijkt ons daarom nuttig als in de toelichting op dit artikel expliciet wordt aangegeven dat het aanwijzen van deze bepalingsmethodes gelijkwaardigheid niet belemmert. Een aansturing van deze normen zou op vergelijkbare wijze kunnen gebeuren als bij hoge gebouwen, waar in artikel 4.91 lid 1 sub a de gelijkwaardigheid met de eisen van het Bbl worden gespecificeerd en in sub b de richtlijn als optie wordt genoemd.

Tot slot constateren wij dat in de voorschriften voor bestaande bouw NEN 6060 niet wordt aangewezen, terwijl NEN 6060 wel routes bevat om projecten in de bestaande bouw op te lossen.

Tijdsduur niet bezwijken

In artikel 4.16 lid 6 is aangegeven dat de brandwerendheid met betrekking tot bezwijken van een bouwconstructie met 30 minuten kan worden gereduceerd, als de constructieonderdelen van het brandcompartimenten bestaan uit steenachtige of metalen materialen. Dit betekent dat voor dergelijke gebouwen geen berekening van de permanente vuurbelasting meer nodig is. Naar onze mening is dat een nuttige toevoeging aan het Bouwbesluit, omdat daarmee onnodige berekeningen worden voorkomen. Wij vrezen echter dat er in de praktijk discussie ontstaat over kleine hoeveelheden brandbare materialen die altijd aanwezig zijn in een gebouw. Denk hierbij aan kunststof thermische onderbrekingen in aluminium kozijnen, stelkozijnen, etc. Voorstel is daarom aan te geven dat de re-

ductie mogelijk is voor gebouwen die voornamelijk uit steenachtige en metalen materialen bestaan. Omdat de term voornamelijk wel enige ruimte voor vrije interpretatie betekent, kan in de toelichting worden verduidelijkt wat hiermee wordt bedoeld.

Rookproductie in de kern van een constructieonderdeel

In artikel 4.49 staat dat voor inwendige brandwerende scheidingsconstructies een eis gesteld kan gaan worden aan de rookproductie. Volgens de toelichting op dit artikel moet hiermee worden voorkomen dat brand- en rookwerende constructies zelf rook produceren. Momenteel wordt er voor de eisen verwezen naar de ministeriële regeling (nog niet beschikbaar). Uit eerder onderzoek van Efectis is gebleken dat het stellen van deze eis een te verwaarlozen effect op de brandveiligheid zal hebben. Wij verzoeken u daarom dit artikel niet op te nemen.

Weerstand tegen branddoorslag en brandoverslag

Volgens artikel 4.56 lid 3 (en de toelichting erop die het artikel verduidelijkt) moet een gevel altijd minimaal 30 minuten brandwerend worden uitgevoerd (dit staat niet in het artikel maar wel in de toelichting). De brandwerendheid moet tevens (deels) worden gerealiseerd van binnen naar buiten (dit staat wel in het artikel). Als er voldoende afstand is tot de perceelgrens zou het nooit noodzakelijk moeten zijn om een gevel brandwerend uit te voeren. De bijdrage van de afstand wordt hierbij echter in het geheel niet meegenomen. We gaan ervan uit dat deze tekst in de toelichting niet zo bedoeld is. Indien de eis dat de helft van de wbdbo wordt bepaald door de gevel 30 minuten brandwerend te maken van binnen naar buiten leidt dit in de praktijk tot een forse verzwaring van de eis. Voor met name stalen hallenbouw heeft dit vergaande consequenties omdat dit betekent dat de draagconstructie van het gebouw 30 minuten brandwerend moet worden uitgevoerd. Dit leidt tot een kostenverhoging voor dit soort gebouwen terwijl dit voor het voorkomen van verspreiding van brand naar een buurperceel niet nodig is. Voor zover ons bekend, is er geen goede aanleiding voor deze verzwaring van de eisen. Vraag is daarom of voorgestelde wijziging een oplossing is voor een theoretisch probleem of dat er een goede aanleiding is voor het verzwaren van de eisen.

Vluchtroute niet door besloten ruimte

In de toelichting op artikel 4.81 is de eis aan de ventilatie van niet-besloten galerijen komen te vervallen. Nu moet worden aangetoond dat de temperatuur en warmtestralingsflux voldoende laag is en dat de zichtlengte voldoende lang is. Los van de genoemde waarden die in veel situaties niet realistisch zijn, zal dit voor veel galerijflats tot discussie kunnen leiden. Daarbij zal de huidige omschrijving leiden tot uitgebreide rekenkundige onderzoeken om te onderzoeken of een ontwerp voldoet. Dit terwijl de huidige rekenmethode onzes inziens niet leidt tot onveilige situaties. Voorgesteld wordt om de methode uit de huidige toelichting (NEN 1087) te behouden zeker voor galerijen met vlakke plafonds.

Punt 7. Rechtsens verkregen niveau (hoofdstuk 5)

Een van de belangrijke kernwaarden in de opbouw van het Bbl voor verbouw, is het zogenaamde rechtsens verkregen niveau. De definitie van dit begrip is gewijzigd overgenomen uit Bouwbesluit 2012 waar dit voor het eerst geïntroduceerd is. In de praktijk een begrip waar veel discussie over ontstaat, zowel gedurende adviestrajecten als met het bevoegd gezag. Met de aanpassingen die in het Bbl zijn gedaan verwachten wij niet dat dergelijke discussies tot het verleden behoren. Met name in geval van herbestemming zijn er diverse situaties aan te wijzen die met toepassing van de verbouwvoorschriften op verschillende wijzen zijn uit te leggen. Moeilijk punt daarin blijft de relatie tussen artikel 4 van de Woningwet ('op onderdelen die niet worden verbouwd zijn de verbouwvoorschriften niet van toepassing') en het rechtsens verkregen niveau,

waarvan de strekking is dat 'het kwaliteitsniveau na verbouwing niet mag verslechteren'. Dit leidt in de praktijk tot frictie. Daarnaast wordt gevraagd meer toelichting te geven over de verantwoordelijkheid voor het bewijzen of aantoonbaar maken van het rechtens verkregen niveau.

Punt 8. Toekomst bestendig bouwen

In het afgelopen decennium is duidelijk geworden dat, onder andere door grote ontwikkelingen in de communicatie en IT-techniek, gebouwen vaker moeten worden aangepast aan de veranderende behoeften. Dit geldt voor kantoren, waarbij door een overschot ook transformatie naar woongebouwen een trend is, maar ook bij woongebouwen die worden aangepast aan de doelgroep (b.v. als gevolg van vergrijzing). In 2012 is hierop ingespeeld door het invoeren van voorschriften voor verbouw die het mogelijk maakte gebouwen te verbouwen/transformeren zonder aan de 'zware' nieuwbouw eisen te voldoen. In het concept Bbl wordt deze versoepeling van de eisen verder doorgetrokken. Voorbeeld is de lichtere geluideis voor studentenwoningen en het laten vervallen van de eisen voor daglicht op verblijfsgebied niveau. Los van het feit de in dit voorbeeld genoemde maatregelen ingaan tegen Europese trend (gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek) om dit soort gezondheid gerelateerde eisen te verzwaren i.p.v. te versoepelen, draagt het verlagen en verder nuanceren van eisen het risico in zich dat gebouwen korter bruikbaar blijken de dus vaker zullen worden aangepast. Ook de technische mogelijkheden om aan te kunnen passen zullen hierdoor verder afnemen. Zolang het hierbij gaat om het hergebruik van bestaande casco's is dit verdedigbaar omdat hiermee de levensduur van deze casco's kan worden verlengd. Voor nieuw te bouwen gebouwen zou naar de mening van NLingenieurs moeten worden gestreefd naar toekomstbestendige bouwwerken. Hiervoor zullen specifieke eisen eerder moeten worden verzaamd dan verlicht.

Tot een (mondelinge) toelichting zijn wij gaarne bereid. Wij hebben geen bezwaar tegen het openbaar maken van deze brief.

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn geweest.

Hoogachtend,
Namens NLingenieurs,

Ir. J. Eijer-De Jong
Directeur